

QR-kod
maqolaning DOI
sahifasini
ochadi

IQTIBOS UCHUN

Xalikova Rahbar Ergashevna. Ilm bilan
yuksalayotgan ayollar — taraqqiyot
tayanchi // «O'zbekiston olimi
ayollarining mamlakat taraqqiyotiga
qo'shayotgan hissasi» mavzusidagi
xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
materiallari (Nukus, 2026-yil 9–10-
oktyabr). – Nukus, 2026. – B. 112–
117. – DOI: [https://doi.org/10.66073/](https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/0910017)
ReFocus-Conf/0910017

ILM BILAN YUKSALAYOTGAN AYOLLAR — TARAQQIYOT TAYANCHI

Xalikova Rahbar Ergashevna

Tarix fanlari doktori, professor,

I.Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti

@tdtu.uz rahbarkholikova@mail.ru

Annotatsiya: Maqolada Toshkent davlat texnika universitetida faoliyat yuritayotgan yetuk olimlarning ilm-fan, ta'lim, innovatsiya, ixtirochilik va yosh mutaxassislar tayyorlash borasidagi faoliyati yoritilgan. Xususan, professorlar Paraxat Maylievna Matyakubova, Nodira Batirdjanovna Alimova va Kamola Alisherovna Muxitdinovanning ilmiy-pedagogik faoliyati, ilmiy izlanishlari, innovatsion ishlanmalari, xalqaro miqyosdagi yutuqlari, ustoz-shogird an'alarini rivojlantirishdagi hissasi hamda jamoatchilik faoliyati haqida ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek, olimlarning zamonaviy ilm-fan va ta'lim taraqqiyotiga, yuqori malakali kadrlar tayyorlashga hamda mamlakat ilmiy salohiyatini yuksaltirishga qo'shayotgan hissasi tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: Toshkent davlat texnika universiteti, olimlar, ilm-fan, ilmiy salohiyat, ilmiy-tadqiqot faoliyati, innovatsiya, ixtirochilik, metrologiya, mexatronika, robototexnika, raqamli iqtisodiyot, ta'lim, pedagogik faoliyat, ustoz-shogird an'anasi, xalqaro hamkorlik, ilmiy kadrlar tayyorlash, yosh olimlar, ilmiy yutuqlar, ayol olimlar.

Kirish

Respublikamizning yetakchi muhandis kadrlar tayyorlaydigan nufuzli oliy ta'lim dargohlaridan biri — Toshkent davlat texnika universitetidir. Universitet nafaqat mamlakatimiz sanoati va ishlab chiqarish tarmoqlari uchun yuqori malakali mutaxassislar tayyorlab kelayotgan, balki ilm-fan va innovatsiyalar sohasida salmoqli ilmiy maktab yaratgan dargoh sifatida ham alohida o'rin tutadi. Bu dargohdan ko'plab yetuk ilm-fan darg'alari, taniqli olim va mutaxassislar yetishib chiqqan.

Asosiy qism

Bugun universitetda ana shu an'analarni munosib davom ettirib, ilm-fan, ta'lim va innovatsiya rivojiga munosib hissa qo'shayotgan olimlar safida professor **Paraxat Maylievna Matyakubova**, professor **Nodira Batirdjanovna Alimova** hamda iqtisod fanlari doktori, professor **Kamola Alisherovna Muxitdinovanning** alohida o'rni bor.

Paraxat Matyakubova: ilm, innovatsiya va ixtirochilik uyg'unligi

Bugungi kunda Paraxat Maylievna Matyakubova Toshkent davlat texnika universitetining “Metrologiya, texnik jihatdan tartibga solish, standartlashtirish va sertifikatlashtirish” kafedrasini mudiri sifatida samarali faoliyat yuritib kelmoqda.

«O'zbekiston olimi ayollarining
mamlakat taraqqiyotiga
qo'shayotgan hissasi»

XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA
NUKUS, 9–10-OKTYABR 2026

Metrologiya, asbobsozlik, avtomatlashtirish, standartlashtirish va sertifikatlashtirish zamonaviy sanoat taraqqiyoti, ishlab chiqarish sifati va texnologik jarayonlarning ishonchliligini ta'minlovchi muhim sohalaridan hisoblanadi. Ushbu yo'nalishlarda aniq o'lchash vositalarini yaratish, o'lchashlarning metrologik ta'minotini takomillashtirish, milliy va xalqaro standartlar uyg'unligini ta'minlash hamda yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash alohida ahamiyat kasb etadi. Professor Paraxat Mayliyevna Matyakubovaning ko'p yillik ilmiy-pedagogik faoliyati ana shu muhim vazifalarni amalga oshirish, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish hamda innovatsion ishlanmalarni amaliyotga joriy etishga qaratilgan.

O'quv jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni samarali joriy etayotgan tajribali olim sifatida P.Matyakubova 600 dan ziyod ilmiy va ilmiy-uslubiy ishlar muallifidir. Uning ilmiy merosi tarkibida 12 ta monografiya, 20 ta darslik, 16 ta o'quv qo'llanma, 32 ta o'quv-uslubiy qo'llanma, 18 ta patent, 25 tadan ortiq dasturiy ta'minot, ilmiy jurnallarda chop etilgan 300 ta maqola hamda 210 ta ma'ruza tezisi mavjud.

Olimaning ilmiy izlanishlari asbobsozlik, metrologiya, avtomatlashtirish, standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohalarining dolzarb masalalarini qamrab oladi.

P.Matyakubovaning ilmiy-tadqiqot va ixtirochilik faoliyati xalqaro miqyosda ham munosib e'tirof etilmoqda. U AQSh, Rossiya, Janubiy Koreya, Belarus, Germaniya, Fransiya, Kanada, Latviya, Qozog'iston va Turkiyada o'tkazilgan xalqaro ko'rgazma, forum hamda ilmiy-innovatsion tadbirlarda o'z ilmiy ishlanmalari bilan faol ishtirok etgan. Uning ixtirolari xalqaro ekspertlar tomonidan yuqori baholanib, nufuzli xalqaro tanlov va ko'rgazmalarda oltin medallar, maxsus mukofotlar hamda boshqa e'tiroflarga sazovor bo'lgan.

Professorning 2026 yildagi xalqaro ixtirochilik faoliyatidagi muhim yutuqlaridan biri AQShda o'tkazilgan **Silicon Valley International Invention Festival (SVIIF)** doirasidagi ishtiroki bo'ldi. Nufuzli xalqaro innovatsion festivalda P.Matyakubova hammualliflar Jamshidbek Shamuratov va Patxulla Ismatullaev bilan birgalikda **“Vibrational Viscometer for Measuring the Viscosity of Liquid” — “Suyuqliklarning qovushqoqligini o'lchash uchun vibratsion viskozimetr”** nomli ilmiy-texnik ishlanmani namoyish etdi. Mazkur ixtiro xalqaro hakamlar hay'ati tomonidan yuqori baholanib, oltin medal bilan taqdirlandi.

Ushbu ixtironing xalqaro e'tirofi oltin medal bilan cheklanib qolmadi. 2026 yil 15 avgust kuni **SVIIF Special Edition 2026 Inventions** doirasida mazkur ishlanma uchun professor P.Matyakubova va uning hammualliflariga **“Special Award – Certificate of Achievement”** maxsus mukofoti topshirildi. Taiwan Invention Association tomonidan taqdim etilgan mazkur mukofot ishlanmaning inson hayotini sezilarli darajada yaxshilash salohiyatiga ega ekanligi e'tirof etilganini anglatadi.

Professorning 2026 yildagi yana bir yirik xalqaro muvaffaqiyati Janubiy Koreyada qo'lga kiritildi. **Korea International Women's Invention Exposition — KIWE 2026** xalqaro ixtirochi ayollar ko'rgazmasida Paraxat Mayliyevna

Matyakubova **“Humidity Meter on a High-Diameter Pipe” — “Katta diametrli quvurlarda namlikni o'lchash qurilmasi”** nomli ixtirosi bilan ishtirok etdi. 2026 yil iyul oyida Koreyada o'tkazilgan mazkur xalqaro ko'rgazmada olimaning ishlanmasi yuksak baholanib, **“Semi-Grand Prize”** maxsus mukofotiga sazovor bo'ldi.

AQShdagi SVIIF doirasida qo'lga kiritilgan oltin medal va maxsus mukofot hamda Janubiy Koreyadagi KIWE 2026 **Semi-Grand Prize** P.Matyakubovanning ilmiy faoliyatida alohida o'rin tutadi. Ayniqsa, ushbu xalqaro e'tiroflarning o'lchash vositalari va metrologik ishlanmalar bilan bog'liqligi olimaning ilmiy izlanishlari amaliy muammolarni hal etishga yo'naltirilganini ko'rsatadi.

Ustozlik faoliyati ham professor P.Matyakubova ilmiy merosining muhim qismidir. Uning rahbarligida 200 dan ortiq bakalavriat talabalarining bitiruv malakaviy ishlari, 70 dan ortiq magistrlik dissertatsiyalari bajarilgan. 2019–2024 yillarda professor rahbarligida 4 nafar tadqiqotchi falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasiga erishgan.

Olimaning ilm-fan va jamiyat oldidagi xizmatlari davlat va xalqaro miqyosda munosib e'tirof etilgan. 2019 yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev tomonidan ilm-fan oldidagi ulkan xizmatlari uchun **“Do'stlik” ordeni** bilan mukofotlangan. 2021 yilda **“Mustaqillikning 30 yilligi”** ko'krak nishoni, 2023 yilda ko'p yillik fidokorona mehnati uchun **“Mo'tabar ayol”** ko'krak nishoni, 2024 yilda esa ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirishdagi alohida yutuqlari uchun O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligining ko'krak nishoni bilan taqdirlangan.

Nodira Alimova: zamonaviy texnika va innovatsiyalar taraqqiyoti yo'lida

Universitetning yana bir taniqli olimasi — “Mexatronika va robototexnika” kafedrası professori, texnika fanlari doktori **Nodira Batirdjanovna Alimovadir.**

Olimaning ilm-fan va jamiyat oldidagi xizmatlari davlat va xalqaro miqyosda munosib e'tirof etilgan. 2019 yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev tomonidan ilm-fan oldidagi ulkan xizmatlari uchun **“Do'stlik” ordeni** bilan mukofotlangan. 2021 yilda **“Mustaqillikning 30 yilligi”** ko'krak nishoni, 2023 yilda ko'p yillik fidokorona mehnati uchun **“Mo'tabar ayol”** ko'krak nishoni, 2024 yilda esa ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirishdagi alohida yutuqlari uchun O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligining ko'krak nishoni bilan taqdirlangan.

Bugun elektron qurilmalar qo'llanilmaydigan soha deyarli qolmadi. Aloqa, televideniye va radio, tibbiyot, avtomobilsozlik, metallurgiya, transport va logistika, robototexnika kabi ko'plab yo'nalishlarning rivojida elektronika, mikroelektronika va nanoelektronikaning ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Kichik kuchlanish qiymatlarida ishlaydigan zamonaviy raqamli elektron komponentlarni yaratish, ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish, elektron mahsulotlarni ishlab chiqarishni mahalliyashtirish, ularning xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlash hamda yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash bugungi kunning muhim vazifalaridan sanaladi.

Professor Nodira Batirdjanovna Alimovaning ko'p yillik ilmiy-pedagogik faoliyati ham ana shu vazifalarni amalga oshirish, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish hamda innovatsion ishlanmalarni amaliyotga joriy etishga qaratilgan.

Nodira Batirdjanovna Alimova o'quv jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni samarali joriy etayotgan tajribali olim sifatida yangi avlod o'quv adabiyotlarini yaratishda ham faol ishtirok etmoqda. U bugunga qadar 300 dan ziyod ilmiy va ilmiy-uslubiy ishlar muallifidir. Ular orasida 6 ta monografiya, 10 ta darslik, 25 ta o'quv qo'llanma, 30 dan ortiq o'quv-uslubiy qo'llanma, 3 ta ixtiro patenti, 25 tadan ortiq dasturiy ta'minot, ilmiy jurnallarda chop etilgan 100 dan ortiq maqola hamda 100 dan ortiq ma'ruza tezislari bor.

Nodira Batirdjanovna o'zining ko'p yillik pedagogik faoliyati davomida yuzlab yosh mutaxassislarning kamol topishiga munosib hissa qo'shib kelmoqda. U 50 dan ortiq bakalavriat talabalarining bitiruv malakaviy ishlariga, 20 dan ortiq magistrlik dissertatsiyalariga rahbarlik qilgan. 2022–2026 yillarda professor rahbarligida 1 nafar tadqiqotchi fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga erishdi. Ayni paytda u 1 nafar doktorant va 7 nafar tayanch doktorantga rahbarlik qilmoqda.

Nodira Batirdjanovna Alimova ta'lim jarayoni bilan bir qatorda turli amaliy, fundamental, innovatsion hamda xalqaro ilmiy loyihalarda ham faol ishtirok etib kelmoqda. Latviya, Litva, Portugaliya va Xitoyda malaka oshirib, xalqaro seminarlarda o'z ma'ruzalari bilan ishtirok etgan.

Ayni paytda texnika fanlari doktori, professor Nodira Batirdjanovna Alimova Toshkent davlat texnika universitetining "Mexatronika va robototexnika" kafedrasida professor lavozimida faoliyat yuritib, ta'lim, ilm-fan, innovatsiya va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirish, mexatronika va robototexnika sohasida xalqaro standartlarga mos yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash hamda O'zbekistonda mazkur sohaning ilmiy-amaliy salohiyatini yuksaltirish yo'lida samarali mehnat qilmoqda.

Kamola Muxitdinova: ilm-fan, ta'lim va jamoatchilik faoliyati uyg'unligi

Universitetda nafaqat oliy ta'lim dargohi hayotida, balki respublika miqyosida ilm-fan, ta'lim va jamoatchilik faoliyati bilan ajralib turgan olimlardan biri — iqtisodiyot fanlari doktori, professor, xalq deputatlari Olmazor tuman Kengashi deputati, O'zMTD partiyasining Olmazor tumanidagi Kengashi raisi, Toshkent davlat texnika universiteti "Olima" uyushmasi raisi, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ambassadori **Kamola Alisherovna Muxitdinovadir**.

Bugungi kunga qadar K.Muxitdinova 200 dan ortiq ilmiy-uslubiy ishlar, ilmiy maqola va tezislari muallifi sifatida xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy jurnallar, konferensiyalar to'plamlarida o'z tadqiqot natijalarini e'lon qilgan. U tomonidan o'zbek, rus va ingliz tillarida 5 ta darslik va o'quv qo'llanma, 5 ta monografiya yaratilgan.

Olimaning ilmiy maqolalari Buyuk Britaniya, Chexiya, Hindiston, Germaniya, Rossiya va AQSh kabi mamlakatlardagi nashrlarda chop etilgan. Shuningdek, u xalqaro konferensiyalarda ilmiy ma'ruzalar bilan faol ishtirok etib kelmoqda.

K.Muxitdinovanning faoliyati ilm-fan bilan cheklanib qolmaydi. 2025 yildan noiqtisodiy yo'nalishda tahsil olayotgan talabalar uchun Markaziy bank ambassadori sifatida minglab yoshlarga **“Moliyaviy savodxonlik”** mavzusida mahorat darslari o'tkazib, ularning moliyaviy bilim va ko'nikmalarini oshirishga hissa qo'shmoqda.

Olima yoshlar ongida vatanparvarlik, bunyodkorlik va ijtimoiy mas'uliyat tuyg'ularini mustahkamlashga ham alohida e'tibor qaratadi. U muntazam ravishda **“O'zbekiston-2030” strategiyasi** bo'yicha talabalarga ma'ruzalar o'qib, mamlakat taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari va istiqboldagi vazifalar haqida tushunchalar berib kelmoqda.

Professor K.Muxitdinovanning mehnati qator tanlov va mukofotlar bilan ham e'tirof etilgan. U **“Yil ayoli-2025”** milliy tanlovining respublika bosqichida **“Yilning eng faol olim ayoli”** nominatsiyasi bo'yicha g'olib deb topilgan.

2025 yil 30 dekabrda O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tashabbusi va Uzcard kompaniyasi hamkorligida amalga oshirilgan **“Moliyaviy savodxonlik”** loyihasi doirasida professor **“Eng faol ambassador”** sifatida e'tirof etilgan.

Shuningdek, 2025 yil 31 yanvar kuni **“Zakovat Arena”**da Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan tashkil etilgan **“Islohotlar bilimdoni”** tanlovining respublika bosqichida **“Ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha eng yaxshi kafedra”** nominatsiyasida faxrli 2-o'rinni qo'lga kiritgan.

K.Muxitdinova 2025 yilda MDH davlatlari tomonidan o'tkazilgan tanlovda **“Vatan iftixori”** ko'krak nishoni bilan taqdirlangan. 2026 yilda esa maqolalar tanlovida **“Ilm-fan faxriysi”** ko'krak nishoniga sazovor bo'lgan.

Olima ilmiy jamoatchilikda ham faol ishtirok etib kelmoqda. U 13.00.02 — Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (texnika fanlari) ixtisosligi bo'yicha Ilmiy kengash raisi, 08.00.16 — “Raqamli iqtisodiyot va xalqaro integratsiya” ixtisosligi bo'yicha Ilmiy kengash a'zosi sifatida faoliyat yuritmoqda. Shuningdek, OAK tarkibiga kirgan 2 ta ilmiy jurnalda ilmiy kotib va tahririyat a'zosi sifatida ishtirok etmoqda.

Ustoz-shogird an'alarini izchil davom ettirayotgan professor rahbarligida 6 nafar shogird PhD, 2 nafar shogird esa DSc ilmiy darajasiga erishgan. Bu natijalar olimaning yosh ilmiy kadrlarni tayyorlash va ularning ilmiy salohiyatini rivojlantirishdagi faoliyati samarasini ko'rsatadi.

Ilmli ayol — jamiyat tayanchi

Bugun Toshkent davlat texnika universitetida faoliyat yuritayotgan professor va olimalarning ilmiy-pedagogik faoliyati zamonaviy ta'lim, ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirish bilan uzviy bog'liq. Ularning ilmiy izlanishlari yangi texnologiyalar va innovatsion ishlanmalar yaratishga, pedagogik faoliyati esa yuqori malakali mutaxassislar va yosh olimlarni tarbiyalashga xizmat qilmoqda.

Paraxat Maylievna Matyakubovanning metrologiya va o'lchash vositalari sohasidagi ixtirolari, Nodira Batirdjanovna Alimovanning mexatronika, robototexnika va elektronika yo'nalishidagi ilmiy-pedagogik faoliyati, Kamola Alisherovna Muxitdinovanning iqtisodiy ilm-fan, moliyaviy savodxonlik va yoshlar

bilan ishlash borasidagi tashabbuslari universitet olimlarining ilmiy salohiyati keng qamrovli ekanini ko'rsatadi.

Eng muhimi, ularning faoliyatida ilm va ta'lim, ustozlik va shogirdlik, nazariya va amaliyot, innovatsiya va jamiyat manfaati o'zaro uyg'unlashib bormoqda. Ilm-fan yo'lida izlanayotgan, yangi avlod mutaxassislarini tarbiyalayotgan bunday olimlarning mehnati mamlakatimiz ilmiy salohiyatini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://ilm-fan-jurnal.csti.uz/news>